

توانایی فرزند انانید

دانشگاه تبریز

دانشکده ادبیات و علم انسانی

موضوع پایان نامه

بررسی متهمین دارالتادیب و زنان زندانی شهر تبریز

و عوامل مؤثر در آن

استاد راهنما

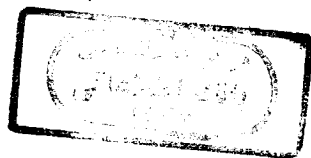
جناب آقای دکتر رحیمی مؤثر

نگارش

آدم سادات اسکویی حائری

رشته علم اجتماعی

سال تحصیلی ۴۹ - ۱۳۴۸

۲۰۵۴

• اگر می‌خواهید بدانید در کشور عدالت برقرار است از زندانیها پرسش کنید • (۱)

• ارنال اسپانیولی •

• انزایش جنایت و تبهکاری در يك جامعه ، نشانه افزایش بدبختی آن جامعه

و دلیل بی لیاقتی دولت آنست • (۲)

• ناپلئون •

۱ - از کتاب " زن زندانیها یا از پهنی تانسیر " تألیف دکتر احمد هومن ، تهران

اسفند ماه ۱۳۳۹

۲ - از کتاب " برگزیده ها " تألیف علی رضائی ، تهران ، نوروزین ماه ۱۳۴۲،

ص ۲۴

۲۰۵۶

بنام خداوند بخشنده و مهربان

دیباچه

در اهمیت موضوع رساله و علت انتخاب آن

بعد از حمد و سپاس پروردگار لا یزال و درود فراوان بر هادیان خلق و راهنمایان راه حق اینکه معمولاً در تدوین هر کتاب و رساله ، دیباچه و مقدمه ای لازم است بنده هم میخواهم در اهمیت موضوع و علت انتخاب آن توضیح مختصری بیان دارم .

مشاهدات روزمره و مطالعه اخبار حوادث و آمار جنائی ، در مورد کثرت وقوع جرائم و کجکلیت ارتکاب آنها هر شخم بشر دوست و علاقمند جامعه را بشدت متأثر و متالم ساخته و او را میباید که با استفاده از امکانات شغلی و اجتماعی و استعانت از اطلاعات علمی و تجربی بجایه ای برای جلوگیری از این تراشد روز افزون جرائم جستجو کند .

موضوع رساله اینجانب بررسی مجرمین دارالتأدیب و زنان در شهر تبریز است و علت انتخاب این رساله این بود که از اوضاع و احوال افرادیکه در گوشه زندان بسر

میروند جویا باشیم عواملی را که در ارتکاب جرمشان مؤثر بوده است معلوم بدانیم و باین
 ترتیب تا سرحد امکان از عوامل منفي بکاهیم و جای اینکه مجازاتهای سنگینی برای آنها
 تعیین نکنیم راه مبارزه و جلوگیری از وقوع جرائم را پیش بگیریم و تربیت و اصلاح انفرادی
 بپردازیم چون هزاران هزار سال است که بعضی از افراد بشر بصورت جانی و قاتل درمیآیند
 و مقامات تانوفکزاری و قضائی جوامع بشری مجازاتهای سنگینی درباره آنها وضع میکنند آیا
 از تعداد مجرمین کاسته شده است ؟ مسلماً خیر بلکه باید با عوامل منفي مبارزه کرد و عوامل
 مثبت را تقویت و تشهید نمود و با عبارت دیگر به اصلاح و تعلم و تربیت افراد پرداخت
 تا از تزیاید جرائم جلوگیری شود .

بیادگار

جیم و جیم شناسی

مقدمه ۱. اصول سه گانه بقای هر قوم

اصول سه گانه بقای هر قوم عبارتند از :

- ۱ - وجود و بقای هر اجتماع نیازمند قواعد و اصولی است که غالباً بنام قانون هر اجتماع حکمفرماست مانند قوانین مربوط به تشکیل حکومت و تعیین نوع آن و توانمندی راجع به ایجاد امنیت و نظم عمومی و تنظیم روابط حقوقی میان افراد .
- عدم رعایت بسیاری از این قوانین دارای عواقب است که متناسب اهمیت مورد ، متفاوت است مانند عدم رعایت قوانین مربوط به روابط حقوقی میان افراد که باختلاف موارد ممکن است نتیجه آن الزام یکطرفه بجهت خسارت طرف دیگر یا پهلان معامله و امثال آن باشد و عدم رعایت قوانین مربوط به نظم اجتماع که دارای عواقب وخیم تری است مانند حبس و اعدام و محرومیت از حقوق اجتماعی که آنها مجازات پاکه زمینانند .
- ۲ - ارتکاب عمل مخالف نظم اجتماع ممکن است به مناسبت شخصیت عامل به جای

مجازات بمعنی فوق آورد بگری را از تخیل تحت نظر گرفتن مرتکب و چاره جویی برای بازگرداندن او بحالت اعتدال از راه درمان و تربیت ایجاب کند و این امر را " اقدامات تأمینی " (۱) نامیده اند .

۳ - پس هر عمل یا خودداری از عمل از ناحیه شخصی که بعلمت آنکه مغفل نظم عمومی است از طرف جامعه بموجب قانون مستوجب مجازات یا اقدامات تأمینی شناخته شده باشد " بدیده جنائی " (۲) یا جرم و مرتکب آن مجرم نامیده میشود .

از تعریف فوق چنین استفاده میشود که جرم یا بدیده جنائی چون از انسان سر میزند (نه از حیوانات و اشیا) یک مسئله انسانی است و بنابراین از جنبه های مختلف آن قابل مطالعه پزشکی و روانشناسی و روانپزشکی و چون مخالف نظم اجتماع است امری اجتماعی و از سویی قابل توجه حقوقدان و از سوی دیگر در خوردت جامعه شناس است " (۳) .

1 - Mesures De Sureté - ۱

2 - Phénomène Criminel - ۲

۳ - از کتاب حقوق جزا و جرم شناسی ، نگارش دکتر علی صدارت ، مقدمه ، صفحات ۱ و ۲

تهران آذرماه ۱۳۴۰

پیش‌نویس

تعریف جرم

تعریف جرم از نظر حقوقی و جرم‌شناسی :

الف - جرم از نظر حقوقی :

تعریف جرم : " در قانون جزای ایران تعریفی از جرم نشده است . در حقوق

جزا بحسب مکتبهای مختلف جرم را بچند گونه تعریف کرده اند . پیروان مکتب عدالت

مطلقه جرم را به محل مخالف اخلاقی و عدالت تعریف کرده اند و " کارفالو " (۱) یکی

از پیمانگذاران مکتب تحقق آنرا عمل و هن آمیز احساسات معتدلانه مردم ، در همه

جا و همه وقت ، نسبت بر راستی و نیکوکاری " میدانند .

" کارارا " (۲) حقوقدان ایتالیایی جرم را به " نقر یکی از توانم کنشگر

بر اثر عمل خارجی شخص که متضمن اینها " وظیفه یا اعمال حق نباشد و قانون بر سرای آن

مجازات تعیین کرده باشد " تعریف نموده است .

1 - Garou-Falieu

2 - Carrara

مزیت تصرف " کاراکارا " که مورد قبول بیشتر دانشمندان جزائی فرانسه از جمله
 " دون دیو - دووایر " ^(۱) واقع شده این است که باید (عدم تضمین عمل ایماه وظیفه
 با اصال حتی را) مواردی که عمل ناقص قانون جزا بموجب امر قانون یا امر قانونی پس
 بموجب حتی که قانون بحال داده است واقع میشود مانند کشتن شخص محکم با اعدا م
 با بازداشت مشتم بموجب قرار باز پرس یا قتل کسی در حال دفاع مشروع از دائره مشمول
 جرم خارج میکند ولی در مقابل این نفع را دارد که علاوه بر اینکه اصال را که نوعا جرم
 است و هرگاه در حال اجبار یا جنون عامل واقع شود شامل نمیکرد . در بعضی از تالیفات
 جدید حقوق جزا جرم را به عمل یا خودداری از عملی که قانون آنرا پیش بینی و مجازات
 با اقدام تأمینی برای آن تعیین کرده باشد ، تصرف کرده اند و این تصرف در همین کوتا
 و اختصار روشنتروکاملتر از تصرفهای دیگر بنظر میرسد " (۲) .

ب - تصرف جرم از نظر جرم شناسی :

" موضوع حقوق جزا و جرم شناسی هر دو دیدگاه جنائی باجم است . در حقوق جزا

۱- Bonne Dieu De Vahro

۲- از کتاب " حقوق جزا و جرم شناسی " نگارش دکتر علی صدارت ، تهران آذرماه

۱۳۴۰ ، صفحات ۱۴ و ۸۵

از جرم و مسائل مربوط بان از لحاظ قانونی و قضائی گفتگو میشود و در جرم شناسی در
 بهرامین عمل پیدا میشود ، کیفیت تکوین و نمو جرم و طریقه جلوگیری از آن بحث میکنند .
 در حقوق جزا هر عمل که قانون آنرا قابل مجازات بداند جرم است اگرچه
 کاشف از تبهکاری و خطرناکی عامل یا ظاهر درجهانیت از نظم اجتماع نباشد از تبهکاری
 جرائم سیاسی و جرائم قراردادی و امور خلائی که جنبه مخالفت آنها بانظم عموم ناچیز
 است . ولی در جرم شناسی ملاک نظر مباحثه عمل بانظم اجتماع و کاشف بودن آن از
 خطرناکی عامل است اگرچه قانون برای آن مجازاتی پیش بینی نکرده باشد ، چگونگی
 خودکشی که در قوانین جزائی بسیاری از کشورها جرم شناخته نشده ولی از لحاظ جرم -
 شناسی مانند قتل نفس یک پدیده جنائی و قابل مطالعه است .

میکساری را قانون جزا بطور تجاهر منع کرده است و بنا بر این از لحاظ حقوقی
 اگر متجاهران نباشد جرم نیست ولی جرم شناسی میکساری را بعملت اینکه منشاء جرائم
 بزرگ از قبیل قتل و جرح و ضرب و منافیات عفت و حوادث رانندگی است مطلقاً چون
 یک پدیده جنائی مورد بحث قرار میدهد . همچنین است جرائم جنسی و غیر طبیعی که
 قانون جزا در شرایط خاص مخالف نظم اجتماع و جرم دانسته است و جرم شناسی

بهرحال آنها را بعنوان جرم قابل مطالعه میداند .

در ردیف اعمال مخل نظم اجتماع (اگرچه قانونا قابل مجازات نباشد) جرمشناسی بودن شخصی را درحالت باوضعی که میتواند منشاء پدیدۀ جنائی باشد چون جنس و سنی و ولگردی قابل مطالعه و دقت میداند در صورتیکه از لحاظ حقوقدان جرائم ناشی از مردم دیوانه و مست نیز بعلمت عدم مسئولیت عامل ، جرم و قابل مجازات نیست . با اینهمه چنانکه در آغاز گفتگو در جرم از نظر حقوقی گفتیم جرم شناسی تعریف خاصی برای جسم نیافته و موضوع بحث آن از یک سواصلی است که سبب میانیت بانظم اجتماع در حقوقی جزا قابل مجازات شناخته شده و از سوی دیگر حالات و اوضاعی است که میتواند منشأ اعمال قابل مجازات باشد . منتها در حقوق جزا از لحاظ انطباق اعمال مزبور با قانون و مسائل قانونی مربوط بآن اعمال گفتگو میشود و در جرمشناسی علل وقوع و کیفیت تکوین و طریقه علاج آنها مورد بحث است .

بنابراین موضوعی که در این مقام یعنی بحث در جرم از لحاظ جرم شناسی مورد گفتگوست همان موضوع است که در گفتار راجع به جرم از نظر حقوقی در پیرامون آن بحث کردیم ولی از دو نظر معمایز و مختلف .

نخستین مسئله ای که در جرم شناسی پیش می آید این است که به اتم جرمی
 کسانی مرتکب اعمالی میشوند که اجزای آن اعمال را جرم میداند ، آیا بر اثر تقیصه طبیعی
 و روانی شخص یا از جهت عدم انطباق او با محیط اجتماعی است که در آن بسر میبرد ؟
 در این مسئله بحث عنوان علل پیدایش جرم گفتگو خواهیم کرد و با یافتن علل وقوع جرم
 باین نتیجه میرسیم که بعضی حالات و کیفیات زندگی میتواند منشاء جرم باشد و از اینسرو
 القضا دارد قانونگذار برای جلوگیری از وقوع جرم امور مزهرا در قلمرو جزائی بپذیرد و چون
 مجازات پیش از ارتکاب جرم بسندیده و معقول نیست جهت عکس العمل در قبال امور
 مزهرا اقداماتی پیش بینی کند که جنبه تأمینی داشته باشد نه کیفری و این دومین
 مسئله ای است که بعنوان ورود عوامل مولد جرم در قلمرو جزائی مورد بحث قرار خواهد
 گرفت " (۱) .

۱- از کتاب " حقوق جزا و جرم شناسی " نگارش دکتر علی صدارت تهران آذر ماه

پنجمین دوّم

انقسام جرم

" جرم در حقوق جزای عمومی دارای انسام مختلف است . بعضی از تقسیمات جرم مبتنی بر یکی از عناصر ثانوی یا مادی یا معنوی جرم و بعضی دیگر مبتنی بر مورد بکر است و بطور کلی عبارت است از تقسیم جرائم به جنایت و جنحه و خلاف ، جرائم حقوق عمومی و جرائم سیاسی و نظامی ، جرائم آبی و مستمر و عادت ، جرائم عدوی و غیر عدوی ، جرائم قابل گذشت و جرائم غیر قابل گذشت . در این فصل به ذکر سه تقسیم عمده تقسیم ۱ از لحاظ شدت و ضعف مجازات ، تقسیم از لحاظ نوع جرم و تقسیم از لحاظ گذشت عدوی خصوصی و پردازیم و بانی تقسیمات را ضمن گفتگو از عناصر عمومی جرم بیان خواهیم کرد ."

تقسیم جرم بحسب شدت مجازات

مهمترین تقسیم جرم ، انقسام آن به جنایت و جنحه و خلاف است . بموجب ماده ۷ قانون مجازات عمومی " جرم از حیث شدت و ضعف مجازاتها به چهار نوع تقسیم میشود :

۱ - جنایت

۲ - جنحه مهم (بزرگ)

۳ - جنحه کوچک (ظمیر)

۴ - خلاف .

و بموجب ماده ۸ " مجازات جنایت از قرار زیر است :

۱ - اعدام

۲ - حبس ابد با اعمال شاقه

۳ - حبس موقت با اعمال شاقه

۴ - حبس مجرد

۵ - تبعید

۶ - محرومیت از حقوق اجتماعی .

و بر حسب ماده ۹ قانون مجازات عمومی " مجازات جنحه مهم از قرار زیر است :

۱ - حبس تأدیبی بیش از یکماه

۲ - اقامت اجباری در نقطه یا نقاط معین یا منحوت از اقامت در نقطه یا نقاط معین .

۳ - محرومیت از بعضی از حقوق اجتماعی

۴ - فرامت در صورتیکه مجازات اصلی باشد

و بر طبق ماده ۱۰ آن قانون مجازات جنحه کوچک به قرار زیر است :

۱ - حبس تأدیبی از ۱۱ روز تا یکماه

۲ - فرامت از ۲۰۱ ریال تا پانصد ریال

و بموجب ماده ۱۱ مجازات خلاف از قرار ذیل است :

۱ - حبس تکدی از ۲ روز تا ده روز

۲ - فرامت تا دوپست ریال

پس ملاک تقسیم جرائم به اقسام چهارگانه جنایت و جنحه مهم و جنحه کوچک و خلاف

بموجب قانون جزای ایران شدت و ضعف مجازات است و بدین قرار مثلاً قتل عمد، جنایت است

است زیرا بموجب ماده ۱۷۰ قانون مجازات عمومی که بر آن اعدام است و سرقت ساده،

جنحه بزرگ است زیرا طبق ماده ۲۲۷ قانون مجازات آن دو ماه تا دو سال حبس

تأدیبی است و سرقت مفرق بکفیات مقرر در ماده ۲۳۲ قانون مجازات عمومی جنایت است

بعلت اینکه کثیر آن بموجب همان ماده حبس دائم با اعمال شانه تعیین شده است. اگرچه تشخیص انواع جرائم بظابطه قانون فوق امری ساده و آسان بنظر می‌رسد، با اینهمه در باره چند نکته است که باید در اینجا توضیحاتی داده شود.

۱ - بسیاری از جرائم است که بصرف وقوع آنکه عامل نیست سو یعنی علم و قصد به ارتکاب عمل داشته باشد جرم تحقق می‌یابد و بالنتیجه دادستان در تنظیم کیفرخواست ملزم با اثبات سو نیست مگر آنکه جرائم مربوط به شکار و مقررات بعضی و امور مالیاتی و قتل غیر عمدی.

از این حیث چنانکه در بحث از عنصر معنوی جرم به تفصیل خواهیم دید اینگونه جرائم از لحاظ طبع عنصر معنوی شبیه با مورد خلائی است و حال آنکه مجازاتی که بسیاری آنها تعیین شده از نوع مجازات جنحه است.

در حقوق جزای فرانسه این دسته از جرائم را " جنحه های خلائی " (۱) می‌نامند و روش قضائی آن کشور مدتی با آنها از لحاظ مرور زمان و عدم تعقیب معاون مجرم و اینگونه مسائل معامله جرائم خلائی می‌کرد ولی چندی است محاکم فرانسه جرائم مزبور را از هر حیث

1 - Délits Contraventionnels